

*nyomtasd le, fiam, azzal a kutyával
az írást, hogyha jön a huzat. „Majd csak akkor?” –
pimaszkodott – „nem kéne most, előre?”
Okos vagy, okos, mondta az öreg.*

A BICIKLI

Enyhén más volt, huszonhetes,
két kézifékes, kontra nélküli
Superla Sport, de sebváltó sehol.
Tulajdonképpen miért volt mindene
más, mindig más, mint a többieké?
Lehetett visszafelé hajtani,
vagyis csak tekergetni a pedált,
ez nagyon elegáns volt, percegő
hangot adott, mindenki odanézett,
kanyarban át lehetett igazítani
a pedálok állását aszerint,
hogy melyik oldalra dőlt be az ember.
Titkos megállói voltak, ahol muszáj volt
megállni, vagy ha nem lehetett
(mert másokkal ment – ez ritka volt;
vagy mert meglátták volna, hogy ő mindig
a Molnárék előtt picit megáll),
akkor magában, mint a hasbeszélő,
hangszórósan bement: gyorsított személy.
Működött rendesen, de női volt,
a bűdös életbe, rá is kérdeztek mindig.

Czesław Miłosz

EGY KILENCVENÉVES KÖLTŐ DEDIKÁL

Hát mégis túléltelek, ellenségeim!
Neveteket már moha borítja.
Pedig milyen buzgón vezettétek a hajszát
Az elfajzott gaz áruló nyomában. Tanmesék
Mondják: a végén győz az igazság.

Hát nem feltétlenül. Kicsit gyöngébb a szív,
 Kevesebb a kitartás és máris trombitaszó
 Búcsúztatja a szegény nyuszt vagy a medvét.
 Ez a diadal nem tölt el büszkeséggel.
 Egyike tán a sok csodás fordulathoz
 Azok közül, amelyek egykor megmentettek
 Auschwitztól; és szintúgy (van rá adat)
 A lágersorstól kies Vorkutánál.
 Ebben, úgy látom, semmi érdemem nincs.
 Gondviselés óv művészt és bolondot,
 Mondta valaki. Mintegy kompenzálva
 Azt, hogy mi csak játékszerek vagyunk
 Teljesen ismeretlen sötét erők kezében.
 Meg hogy kevésbé vagyunk beszámíthatók.

Híven szolgáltam én a lengyel nyelvet.
 Sok nyelv közül egyetlenegy ez nékem,
 Hív engem, s kéri, hogy fényét emeljem,
 Mert itt túl sok majomforma ember
 Beszéli, akiktől – megvallom – viszolygok.
 De beszéli oly sok jó és tiszta lélek,
 Hogy imáik megválthatnák a világot.
 Meg aztán a lengyelség: kötelesség,
 Sőt van, akinek szenvedély. Nem is adnám
 Bármely nyelven írt bölcs mesterművekért.

Sok igazság volt, ellenségeim,
 Abban, hogy ez a gaz kisúr ábrándokat
 Szótt, felhúzta orrát, bírált jobbra-balra,
 Nem élt köztetek, mindjárt célra tört:
 Góggal elsáncolt saját hírnevére.

Igen, valóban, művemem megírtam.
 Ez annyit tesz, hogy tudatában voltam,
 Milyen veszély fenyegeti a lelkem.
 Elég pár életrajzot szemügyre vennünk:
 Kortársam volt pl. Jerzy Andrzejewski,
 Vagy földim a Nieważa folyó mellől
 Witold Gombrowicz, egyik se fénylő jellem.
 És bár rájuk gondolva mint egyénre,
 Rögeszméikre és eltorzult énjük
 Ócska trükkjeire s a boldogtalanságra,
 Szánalmat érzek, aggodalmat is,
 Hogy hátha nem vagyok más én se, mint ők,
 Tölgyet játszottam, s törzsem korhadék volt.
 Milyen lesújtó. De van rá bocsánat:
 Nagyobbak akartak lenni önmaguknál,
 Prófétaútra mindhiába vágva.

Most, megvénülve, tanúk előtt állok,
Kiket az élők szemmel már nem látnak,
Beszélgetünk, nevükön hívom őket,
Miközben kezem dedikál csak, aláír.

Gömöri György fordítása

Pam Durban

HAMAROSAN

Nagy Nóra fordítása

1

Martha anyjának, Elizabeth Long Crawfordnak születésétől fogva renyhe volt egyik szemében a mozgatóizom; tizenkét éves korában, egy reggelen apja és a doktor leültette az ebédlőben a Longok georgiai, Augusta melletti marlcresti házában, és azt mondták, hogy megjavítják a szemét, nehogy később petrezselymet áruljon. Apja az ölében tartotta, míg az orvos kloroformmal átítatott zsebkendőt nyomott az orra alá és a szájához, és a kislány el nem aludt, édesen álmódva arról, hogy milyen szépséges leányzó lesz, amikor fölébred. Ám az orvos keze megcsúszott, és amikor Elizabeth magához tért, a jobb szemére vak volt. Utolsó emléke, amelyet két szemmel látott a világból, a levelek árnyéka volt a napfénypázmás padlón, apja szőrös kézfeje, a sáv az orvos nadrágján, a közelítő zsebkendő. S aztán a vakság. A felszárnyaló és lekonyuló remény, a világot hajtó kerék egy teljes fordulata – ezt tapasztalta.

A Marlcrest nevet nehéz volt kimondani. Az első szótag megnyúlt, időbe telt kiejteni; a második magasra hágott, s úgy tekintett le a világra, ahogy Martha anyja egész életében. De az élet sem volt könnyebb a százholdnyi homokos talajon, a Savannah-folyó fölötti szirtfalon téglaszlopokra épült házban, ahonnan a folyóra látni; a vízről fölkapott odáig a szél. Amikor Elizabeth hozzámert Perry Crawfordhoz, hallani sem akart róla, hogy elköltözzön; férje azonban hajlandó volt odaköltözni. Fent, a szirtfalon, a temetőben állt a Longok családi sírboltja, benne a gyermekek porai, akik halva születtek, akik a lóról leesve a paták alá kerültek, akiket a kolera vagy a sárgaláz vitt el az alatt a kétszáz év alatt, amit a Longok Marlcrestben éltek meg. A polgárháború előtt rabszolgák trágyát vontattak fel a folyóról – a *marlt*, amelyből a *crest* (gerinc) lett –, és szétterítették a szántóföldeken. Sokan lelték itt halálukat: belefűltek a trágyába, összeestek a hőségben, kígyó marta meg őket, vagy a vízbe fűltek. Egy távoli szántóföld sarkába temették őket, amelyet már évekkel Martha születése előtt fenyőerdő nőtt be, bár Martha idejében is találni lehetett edénycserepeket, kagylóhéjat, üres barna orvosságosüvegeket a fenyőtűk alatt, mintha olyanok engedték volna a földbe a szeretteiket, akik hitték, hogy a holtaknak is jár útravaló.